

Slikstoornissen

azdelta

Uw ziekenhuis.

Beste patiënt, beste familieleden

U of uw familielid wordt gevolgd door de dienst logopedie ten gevolge van slikmoeilijkheden (of dysfagie). Met deze brochure willen we u meer uitleg geven over deze problematiek.

Hebt u nog vragen of wenst u bijkomende informatie, dan kunt u steeds de logopedist of het verpleegkundig team contacteren.

De dienst logopedie

1

Slikstoornis of dysfagie?

Dysfagie is een stoornis in het slikproces. Hierbij kunnen problemen optreden om vaste of vloeibare voeding, drank of speeksel veilig en efficiënt van de mond via de keelholte naar de slokdarm te brengen. Hierdoor kan voeding en/of speeksel in de luchtwegen terechtkomen.

2

Hoe ontstaan slikproblemen?

Er kunnen slikproblemen opduiken in alle fasen van het slikken door verschillende oorzaken:

- neurologische problemen zoals een beroerte, een spierziekte, de ziekte van parkinson, dementie...
- aandoeningen van het hoofdhalsg gebied zoals een tumor, bestraling, operatie...
- het normale verouderingsproces: één op de drie ouderen boven de 75 jaar kampt met slikproblemen.
- algemene verzwakking
- medicatie
- psychologische problemen
- ...

3

Hoe slikproblemen herkennen?

Volgende tekenen kunnen wijzen op een slikstoornis:

- **hoesten** of veelvuldig **keelschrapen** voor, tijdens of na het slikken
- **ademhalingsmoeilijkheden** tijdens of na het slikken
- **hese, natte of borrelend klinkende stem** tijdens of na de maaltijd
- **kwijlen, lekkage** van voedsel of drank uit de mond
- **pijn** tijdens het kauwen en slikken
- **globusgevoel**: gevoel dat voeding en/of medicatie blijft steken in de keel

- **drank of voedsel** komt **langs de neus terug** of dringt de neusholte binnen
- **veranderd eetpatroon** (geen eetlust, voeding weigeren, gewichtsverandering...)
- voedsel blijft in de mond of wang zitten – **hamsteren**
- **kauwproblemen**: langdurig kauwen of verminderde kauwbeweging
- **moeite met** het innemen van **medicatie**
- **vertraagd slikken** of **veelvuldig** blijven **slikken** om het voedsel weg te krijgen
- **droge mond**
- herhaaldelijke **infecties van de bovenste luchtwegen**.

4

Wat zijn de gevolgen?

Slikproblemen kunnen ernstige gevolgen hebben:

- **ondervoeding en** dehydratie (uitdroging)
Aanhoudende slikproblemen zorgen voor een verminderde vocht- en voedselopname. Deze kunnen leiden tot gewichtsverlies, met verlies van spierkracht en risico voor verminderde mobiliteit en zelfredzaamheid tot gevolg.
- **longontstekingen**
Doordat voeding of drank in de longen terechtkomen
- **algemene verzwakking**
Daardoor ontstaat een verhoogd risico op infecties en op langer herstel na ziekte of operatie.
- **verminderde levenskwaliteit**
Het innemen van maaltijden duurt langer, is lastiger en zorgt voor minder plezier in eten en drinken.

5

Onderzoek en behandeling

De behandeling van slikproblemen vereist een **multidisciplinaire aanpak**. Dit betekent dat er overleg is tussen een arts, een verpleegkundige, een diëtist, een logopedist, een kinesist, een ergotherapeut...

De logopedist evalueert het slikprobleem op vraag van de behandelende arts. Afhankelijk van de mogelijkheden van de patiënt, past de logopedist de voeding aan. Hierdoor kan het zijn dat de consistentie van de voeding of van de dranken verandert bv. gemalen, gemixt, indikken van dranken... Ook geeft de logopedist tips en persoonlijke adviezen om het slikken opnieuw veiliger en efficiënter te laten verlopen.

Vaak wordt een **aanvullend slikonderzoek** gevraagd bij de **neus-keel-oorarts** en/of de **radioloog**. Deze onderzoeken kunnen de oorzaak van het slikprobleem verduidelijken en aantonen welke technieken het slikken helpen verbeteren. De logopedist begeleidt deze onderzoeken en start eventueel therapie op om deze technieken aan te leren.

Soms is het niet veilig voor de patiënt om te slikken. In overleg met de arts en de diëtist wordt er dan **sondevoeding** opgestart. Ook wanneer de patiënt onvoldoende eet kan er in overleg met de diëtist beslist worden om **bijvoeding** te starten.

Er is niet altijd terugbetaling mogelijk voor het slikonderzoek en voor de logopedische behandeling. In dit geval wordt een zelfbetalende screening en/of behandeling aangerekend. U wordt hiervan op de hoogte gebracht door uw logopedist.

6

Waarop letten voor/tijdens/na de maaltijd?

Het is belangrijk steeds het voedingsadvies van de logopedist te volgen. Op het advies vindt u meer info over de wijze van aanbieden, aangepast materiaal, voedingsconsistentie, indikking...

Het voedingsadvies kunt u steeds boven het bed van de patiënt terugvinden.

Omgeving

- Zorg voor een rustige en prikkelarme omgeving (deur dicht, tv of radio uit).
- Probeer praten tijdens de maaltijd te vermijden.
- Neem voldoende tijd om te eten.

Houding

Probeer goed rechtop te zitten (90°), met het hoofd lichtjes voorover gebogen.

Materiaal

- Zorg dat er eventueel aangepast materiaal aanwezig is (een Handycup, neusbeker, indikkingsmiddel...).
- Vermijd het gebruik van tuitbekers en rietjes, deze zijn niet geschikt voor mensen met slikproblemen.

- Zorg voor een passend en gereinigd kunstgebit. (Het gebit mag niet los zitten en dient eventueel gekleefd te worden).

Aanbieden van voeding

- Start enkel met het aanbieden van voeding als de patiënt voldoende alert of aanspreekbaar is.
- Ga voor de persoon zitten, op gelijke hoogte en maak oogcontact.
- Controleer de temperatuur van de voeding: niet te warm en niet te koud.
- Maak gebruik van een koffielepel, zo zijn de aangeboden hoeveelheden voldoende klein.
- Bied enkel een nieuwe hap of slok aan wanneer de vorige weggeslikt is.
- Beoordeel of de stemgeving van de patiënt borrelend/nat/hees klinkt. Als dit zo is, laat de patiënt hoesten en naslikken tot de stem normaal is.
- Laat de patiënt nooit alleen met voeding of drank.
- Controleer na de maaltijd of er nog voedsel in de mond zit. Laat de patiënt nog 10 minuten rechtop zitten.

Wat bij verslikken?

- Stop onmiddellijk met het toedienen van voeding of drank.
- Maak de mond leeg.
- Laat de persoon krachtig ophoesten, toon dit eventueel voor.
- Haal meteen hulp.
- **Dit helpt niet:** neerliggen, op de rug kloppen, armen in de lucht heffen, persoon laten drinken.

7 Mondzorg

De mondgezondheid kan een effect hebben op de algemene gezondheid en omgekeerd. Een slechte mondhygiëne kan leiden tot ondervoeding, pijn (tandbederf, ontstoken tandvlees, slijmvliesinfecties), een slechte adem en smaakstoornissen. Daarnaast kunnen bacteriën uit plaque van de mond zich in het lichaam verspreiden met infecties tot gevolg (bij slikproblemen is er een verhoogde kans op longontsteking). Zorg dus steeds voor een goede mondhygiëne.

8 Voedingsaanpassingen

Om het slikken op een veilige en efficiënte manier te laten verlopen, is een aanpassing van de voedingsconsistentie vaak noodzakelijk.

Bij het vertrek van de patiënt uit het ziekenhuis krijgt u het voedingsadvies van de logopediste mee: dit wordt steeds individueel aangepast.

Zachte, niet-gemalen voeding

Ontbijt of avondmaal

Boterhammen met korsten, smeerbaar en zacht beleg

Middagmaal

Zachte vleessoorten, zonder rauwkost

Zachte, gemalen voeding

Ontbijt of avondmaal

Boterhammen zonder korsten, smeerbaar en zacht beleg

Middagmaal

Puree, zachte groenten en gemalen vlees en saus

Gemixte voeding

Ontbijt of avondmaal

Broodpap

Middagmaal

Puree, gemixte groenten, gemixt vlees en saus

Dikvloeibaar

Ontbijt of avondmaal

Yoghurt, fruitmousse zonder stukjes, pudding

Middagmaal

Slappe puree, slap gemixte groenten en saus

9

Dranken indikken

Ook bij de inname van vloeistoffen kan de patiënt zich verslikken. De logopedist kan, afhankelijk van de noden van de patiënt, de consistentie van de dranken aanpassen (siroopdikte, honingdikte of puddingdikte). Belangrijk hierbij is om steeds het voedingsadvies van de logopedist te volgen.

Hoe dranken indikken met Resource Thicken Up Clear?

Doe eerst het poeder in een droge Handycup of glas, voeg dan de vloeistof toe terwijl je langzaam roert (ongeveer 20 tot 30 seconden). Wacht tot de drank de juiste dikte heeft (duurt ongeveer 1 minuut).

Indikken van bruisende dranken

Giet de bruisende drank in een glas of beker. Roer met een vork de bruis uit de drank. Doe de gewenste hoeveelheid poeder in een droge Handycup/glas en voeg de drank al roerend toe.

Notities

A series of 20 horizontal dotted lines for taking notes.

Contact

Dienst logopedie

Mocht u vragen hebben over de sessies logopedie en de evolutie van uw partner / familielid, dan mag u ons steeds contacteren op onderstaand telefoonnummer.

Logopedist

.....

Tel.nr.

.....

AZ Delta

www.azdelta.be

Bron: dienst logopedie